

Sygn. akt IV CZ 113/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z wniosku E. Spółki Akcyjnej w G.
przy uczestnictwie J. G., M. G. i Skarbu Państwa - Starosty R.
o stwierdzenie zasiedzenia służebności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 lutego 2017 r.,
zażalenia uczestników postępowania J. G. i M. G.
na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt I Ca (...),

**oddala zażalenie pozostawiając Sądowi rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym sprawę w instancji.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 września 2015 r. Sąd Rejonowy w R. oddalił wniosek E. S.A. w G. o stwierdzenie na rzecz wnioskodawcy lub na rzecz Skarbu Państwa zasiedzenia służebności gruntowych o treści służebności przesyłu, obciążających nieruchomości stanowiące własność uczestników postępowania małżonków G..

Na skutek apelacji wnioskodawcy, Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 19 maja 2016 r. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał na elementarną wadliwość uzasadnienia Sądu pierwszej instancji wyrażającą się brakiem wszystkich niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych, w tym brakiem ustalenia kto wniósł urządzenia przesyłowe, w czyjej dyspozycji pozostawały one na przestrzeni lat, brakiem ustaleń co do poprzedników prawnych wnioskodawcy i podstaw prawnych tego następstwa, nadto brakiem uzasadnienia obejmującego wskazanie przyczyn, dla których wnioski o stwierdzenie zasiedzenia służebności na rzecz Skarbu Państwa został oddalony mimo możliwości przyjęcia upływu terminu zasiedzenia przed 1 lutym 1989 r. W ocenie Sądu drugiej instancji stwierdzone uchybienia uzasadniały wnioskowanie o nierozpoznaniu istoty sprawy i prowadziły do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

Zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego, w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., złożyli uczestnicy domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., uchylenie wyroku/postanowienia, połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić w razie nierozpoznania przez ten sąd istoty sprawy oraz gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć skontrolowaniu, czy orzeczenie to zostało prawidłowo wydane, to jest, czy zostało wydane w jednej z wymienionych wyżej sytuacji procesowych. Rozpoznając takie zażalenie Sąd Najwyższy jedynie więc ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego.

W niniejszej sprawie u podstaw orzeczenia kasatoryjnego legła ocena Sądu Okręgowego, według której Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty zgłoszonego roszczenia. Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu/wniosku i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania, czy błędów w związku z subsumpcją ustalonych faktów pod normę materialnoprawną. Przez pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” w znaczeniu wynikającym z art. 386 § 4 k.p.c. uważa się zatem nierozstrzygnięcie o żądaniu strony, czyli niezafatwienie przedmiotu sporu, całkowite zaniechanie wyjaśnienia istoty lub treści spornego stosunku prawnego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji dokonał co prawda oceny prawnej roszczenia ale bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych. Skorzystanie w takim wypadku z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji i złożenia na barki tego Sądu oceny po raz pierwszy wszystkich dowodów wraz z pełną oceną prawną dokonanych ustaleń czyniłoby z tego sądu sąd pierwszej (i ostatniej) instancji, a więc wprost godziłoby w zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, zagwarantowaną w art. 176 Konstytucji. Taka właśnie sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie, dlatego Sąd Okręgowy przyjmując, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy nie uchybił zasadzie apelacji pełnej i brak wystarczających podstaw do przyjęcia, że naruszył art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw.